

NÜFUS PİRAMİTLERİ KONUSUYOR

Uğur TÜRE¹, Ahmet Emir GÖKAY², Alperen DAMA³

Özet

Çalışmamız Tokat ilinin ve ilçelerinin demografik profillerini ve yıllara göre bu demografik yapıda meydana gelen değişimleri mukayeseli olarak belirleyerek bu değişimlerin göçle ve diğer değişkenlerle bağlantılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bilindiği gibi nüfusun demografik yapısını analiz etmede en yaygın olarak kullanılan araç nüfus piramitleridir. Nüfus piramitleri nüfusun yaş ve cinsiyet yapısını incelemenin ve bunlar üzerinden yapılacak karşılaştırmaların en önemli aracıdır. Bu grafikler bir eksenle nüfusu cinsiyete göre ayırır ve bu eksenin iki tarafında bulunan çubuk grafiklerden meydana gelir. Genel olarak grafiğin sağ tarafı kadın sol tarafı erkek nüfusu göstermektedir. Yatay eksende mutlak nüfus sayısı, dikey eksende ise yaş grupları yer almaktadır. Nüfus piramitleri ülkenin özelliklerine göre farklı biçimlere sahip olmaktadır. Nüfus piramidinin biçimini belirleyen en önemli unsur doğumlardır. Doğum hızlarının yüksek olması çocuk sayısının fazla olmasına ve bu da piramidin tabanının genişlemesine neden olmaktadır.

Bu nedenle çalışmamızda gerek kullanışlı ve pratik olması gerekse 10. Sınıf coğrafya müfredatının hedef ve kazanımları içinde yer verilmesi nedeniyle çalışmamızda Tokat nüfusunun demografik analizini yaparken nüfus piramitlerini kullandık. Bir sınıf içi etkinlikten seçilen iki öğrenci ile yürütülen bu çalışma doğrudan Coğrafya dersi 10. Sınıf müfredatında yer alan aşağıdaki kazanımlarla da ilgilidir:

10.2.4. Nüfus piramitlerinden hareketle nüfusun yapısıyla ilgili çıkarımlarda bulunur.

10.2.6. Türkiye’de nüfusun dağılışını, nüfusun dağılışında etkili olan faktörler açısından değerlendirir.

10.2.7. Güncel verilerden yararlanarak Türkiye nüfusunun yapısal özelliklerini analiz eder.

Bu tip demografik analizler yapılacak yatırımların planlanmasında ve demografik verilerin mevcut ve gelecekte göstereceği muhtemel durumun bilinmesi kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlayacaktır. Özellikle göçler, göçlerin yönü ve niteliği gibi demografik hareketlilikler çağımızın en önemli sorun alanlarından birini oluşturmaktadır.

¹ Turhal Şeker Fen Lisesi, ugurture@gmail.com, Tokat

² Turhal Şeker Fen Lisesi. emirahmetgokay@gmail.com, Tokat

³ Turhal Şeker Fen Lisesi. alperendama@gmail.com, Tokat

Bu noktada bizim çalışmamız Tokat ilinin ve ilçelerinin demografik profillerini ve yıllara göre bu demografik yapıda meydana gelen değişimleri mukayeseli olarak belirleyerek bu değişimlerin göçle ve diğer değişkenlerle bağlantılarını neden sonuç ilişkileri bağlamında değerlendirerek analiz etmeyi bu sayede araştırmacılara ve yerel politika yapıcılara başlangıç için somut ve anlaşılabilir veriler sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmamızda, Tokat ilinin ve ilçelerinin demografik profillerinin çıkarılması ve yıllara göre bu demografik yapıda meydana gelen değişimleri belirleyebilmek için il geneli ve ilçelerine ait demografik verilerin TÜİK veri tabanından Excel dosyası formatında indirilmesi, bu değişimlerin çizgi grafikler ve popülasyon piramitlerine dönüştürülerek varsa ilçeler arasındaki farkların muhtemel değişkenler hesaba katılarak göçle ve diğer değişkenlerle bağlantılarını neden sonuç ilişkileri bağlamında değerlendirerek analizinin yapılması, gibi süreç ve yöntemler uygulanmıştır.

Sonuç olarak yaptığımız çalışmanın, demografik verilerin ve TÜİK veri tabanının ara yüzünün öğrenilmesi ve buradan veri indirme becerisinin kazanılmasına, veri tabanından elde edilen demografik verilerin (yas, cinsiyet, nüfus) grafik ve çizgi diyagramlara gösterilerek böylelikle karmaşık istatistik verilerin görsellerle ifade edilebilen somut verilere dönüştürülmesini, bu somut verilerin çıkarım yapılabilecek hale getirilip bu verilere etki eden diğer değişkenlerle ilişkilerinin ve bunların sosyal, iktisadi etkenler ve göçler bağlamında değerlendirilebilmesine Tokat ili ve ilçelerin mukayeseli bir demografik ve göç profilinin çıkarılmasına, toplamdaysa elde edilen sonuçların yerel politika üreticilere ve araştırmacılara kaynak oluşturmaya yol açacağını ön görmekteyiz.

Anahtar kelimeler: Göç, Demografik Yapı, Tokat, Nüfus Piramitleri

WHAT POPULATION PYRAMIDS TELL US ?

Abstract

In this study we aim, determining the demographic profiles of Tokat province and its districts and the changes in this demographic structure according to years comparatively, to analyze the connections of these changes with migration and other variables. As it is known the population pyramids are the most widely used tool to analyze the demographic structure of the population. Population pyramids are the most important tools to examine the age and gender structure of the population, and of the comparison which will be done over them. These graphs divide the population according to the gender with an axis and consist of bar graphs on both sides of this axis. Generally, the right side of the graph shows the female population and the left side shows the male one. The number of population is absolutely on the horizontal axis and there are age groups on the vertical axis. Population pyramids have different shapes according to the characteristics of the country. Births are the most important factors determining the shape of the population pyramid. The high birth rate brings about the high number of children and so, that brings about the base of the pyramid to expand.

For this reason, we used population pyramids in our study while performing the demographic analysis of the population of Tokat because of the fact that it is both useful and practical and includes the goals and achievements of the 10th grade's Geography curriculum. This study,

which was pursued with two students chosen from an in-class activity, is directly related to the following earnings of the 10th grade curriculum of the Geography course:

10.2.4. Based on the population pyramids, it infers about the structure of the population.

10.2.6. In terms of the factors affecting the distribution of the population, It evaluates the distribution of the population in Turkey.

10.2.7. By using current data, It analyzes the structural characteristics of Turkey's population.

This type of demographic analysis will enable the resources to be used more effectively and efficiently in the planning the investments to be made and also being known the current and future probable situation of the demographic data. Demographic movements such as migrations, the direction and nature of migrations create one of the most important problems of our age. At this point, our study determines the demographic profiles of the province of Tokat and its districts and the changes that occurred in this demographic structure over the years comparatively. It evaluates and analyzes the links of these changes with migration and other variables in the context of cause and effect relationships. In this way, it aims to provide researchers and local policy makers with concrete and understandable data for the beginning.

In our study, we downloaded the demographic data of the province and its districts in Excel file format from the TUIK database in order to determine the demographic profiles of the province of Tokat and its districts to determine the changes in this demographic structure over the years.

As a result; We foresee that,

*the demographic data (age, gender, population) obtained from this database will lead to the conversion of complex statistical data into concrete data that can be expressed with visuals after being shown in graphic and line diagrams,

*these concrete data will be made inferable and their relations with other variables affecting them will be evaluated in the context of social, economic factors and migrations,

*this study will lead to a comparative demographic and migration profile of Tokat province and its districts and in total, the results obtained will lead to a resource for local policy makers and researchers.

Keywords: Migration, Demographic Structure, Tokat, Population Pyramids

1. Giriş

Göçler; kırdan kente, kırdan kıra, kentten kente ve kentten kıra doğru olabilmektedir. Türkiye’de çoğunlukla kırdan kente ve kentten kente doğru göçler oluşmuştur. Türkiye’de

sanayileşmenin gelişmesiyle birlikte kentleşme oranı artmaya başlamış, göçlerde artış meydana gelmiştir. Bu artış 1950’li yıllara tekabül etmektedir. Bu yıllarda göçler, sanayileşmenin ve kentleşmenin etkisiyle birlikte köyden kente doğru yoğunluk göstermiştir. 1980’lerden sonra ise göçler daha çok kentten kente doğru eğilim göstermeye başlamıştır. Türkiye’de göç sonucu bölgeler arası nüfus dağılımında dengesizlik olmuştur. En fazla göç veren bölgeler, Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri’dir. En fazla göç alan bölgeler ise Marmara ve Ege Bölgeleridir. (Koçak, 2012)

Göçler bir yerin demografik yapısını etkilediği gibi bir yerin demografik yapısından hareketle göçle olan ilişkisi üzerinden çıkarımlar yapılabilmektedir. Göç alan yerler ile göç veren yerlerin demografik yapılarında ciddi farklılıklar görülebilmektedir. Bu noktada nüfusun yaş ve cinsiyete göre dağılımını gösteren, bu dağılımı somuta indirgeyen özel grafikler olan nüfus piramitleri demografik yapının analizinde önemli birer araç sayılmalıdırlar. Bu yüzden çalışmamızda demografik verilerden yararlanarak oluşturduğumuz nüfus piramitlerini yorumlayarak demografik çıkarımlar yapmak başlıca yöntemimiz olmuştur.

Elbette çalışmamız inceleme konusu olan Tokat ilinin demografik yapısı üzerinde göçlerin etkilerini de ortaya koymaya çalışmaktadır. Zira olgusal olarak göç ve toplumsal, mekânsal yapı arasında sürekli bir ilişkisellik bulunmaktadır. Her ne kadar, göç olgusu literatürde mekânlar arası nüfus hareketliliği olarak tartışılmaya başlanmış olsa da günümüz akademik yazını göçün etki ve sonuçlarını da hesaba katarak, mekânlar arası nüfus hareketliliğinin çok daha ötesi anlamlar içerdiği konusunda hemfikirdir. Bu bağlamda göçün kavramsal olarak taşıdığı anlamlar etki ve sonuçlarına göre şekillenmektedir. (Tümtaş, 2016)

2. Yöntem

Çalışmamıza başlarken demografi ve göç üzerine literatüre yönelik ön okumalar yapıldıktan sonra TÜİK ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) üzerinden elde edilen veriler <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> sitesinde yer alan veri tabanından Excel dosyaları olarak indirilmiştir.

Elde edilen sayısal veriler yine Excel makroları yaratılarak grafiklere dönüştürülmüştür. Demografik verilerde kırılma değeri olarak yaş, cinsiyet ve zaman aralıkları ölçü alınmıştır.

Çalışmamızın 2007-2018 yıllarını kapsayacak şekilde sınırlanmasıysa demografik verilerin ADNKS uygulamasının sadece bu döneme ait kısımlarının dijital veri tabanına aktarılmasıyla bağlantılıdır.

Tokat il merkezi ve ilçelerinin toplam (köyler ve beldeleri dahil) nüfusları ayrı ayrı önce tablolar haline getirilerek akabinde bu tablolar çizgi grafiklere ve popülasyon piramitlerine dönüştürülmüşlerdir. İlimize ait demografik verilerin anlaşılabilmesi için göç ve net göç istatistikleri de çıkarılmış ayrıca demografik verilerde izlenen işlem basamaklarına benzer bir biçimde bu veriler önce tablolara akabinde grafiklere dönüştürülmüşlerdir.

İlimizin verdiği göçlerde gerek göçle verilen nüfusun çok anlamlı olmaması gerekse anlamayı güçleştirecek bir veri yoğunluğuna yol açmamak için ilimizden en çok göç verilen ilk altı il esas

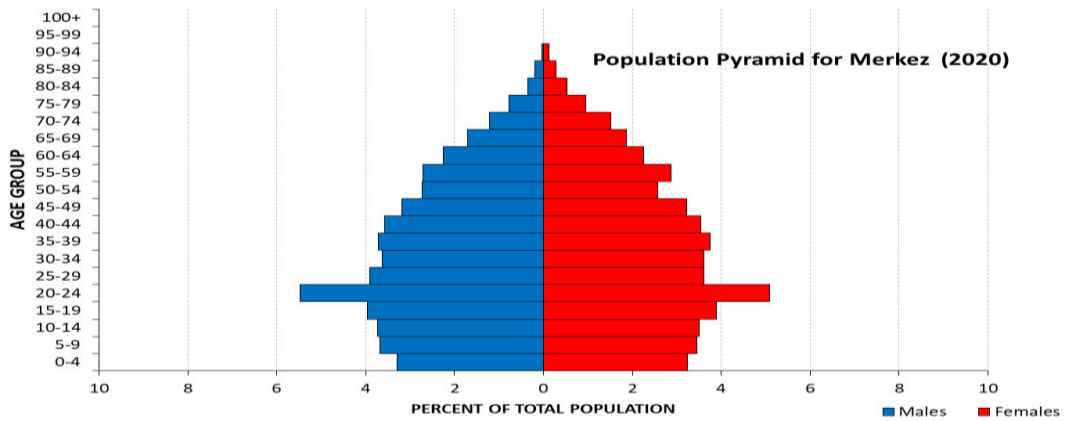
alınmıştır. Bu illerin toplam göçteki paylarının %86 civarında olması göçleri açıklamakta anlamlı veriler sunabilecek yeterli bir oran olarak görülmüştür. Son olarak merkez ilçeye ek olarak özellikle benzer ve yakın nüfus değerlerine sahip en büyük dört ilçe (Turhal, Erbaa, Zile ve Niksar) esas alınarak tüm ilçeler bazında elde edilen verilerle oluşturulan tablolar ve grafikler kendi içinde bir karşılaştırmaya tabi tutularak analiz edilmiş il ve ülkedeki genel eğilimlerden farklı olanlar ayrıca tartışılarak yorumlanmıştır.

2. Bulgular

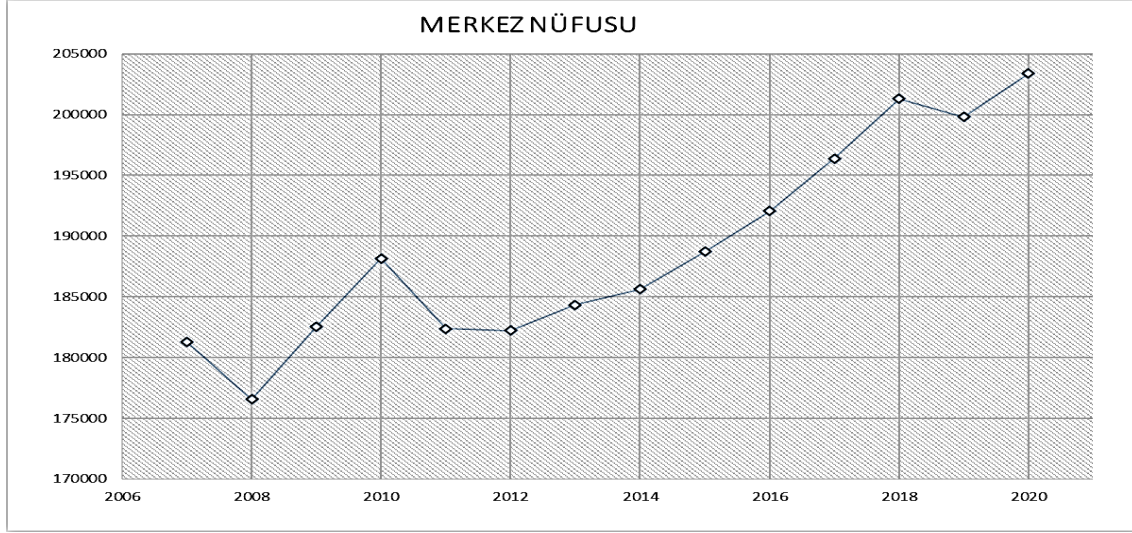
Aşağıda veri aralığını oluşturan 2007-2020 yılları arasında Tokat il merkezi ve ilçelerinin toplam nüfuslarının (köy ve beldeler dahil) seyrinin gösterildiği bizim oluşturduğumuz çizgi grafikler gösterilmiştir. Grafikler incelendiğinde Tokat merkez ilçe, Reşadiye ve Başçiftlik ilçeleri dışında diğer bütün ilçelerin nüfuslarının son 2020 yılı sayılarının veri döneminin başlangıcını oluşturan 2007 yılının gerisinde olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle üç yerleşim merkezi dışında kalan diğer sekiz ilçe merkezinde nüfus 13 yıllık dönemde ortalama olarak düşüş yönünde hareket etmiştir.

Merkez, Erbaa, Reşadiye ve Almus dışındaki ilçelerde düşüş eğilimi istikrarlı görünürken bu dört ilçede son dört yıl içinde nüfusun bir artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Grafiklerde dikkat çekici olan bir başka değer ise nüfusta görülen negatif yönlü hareketin ilçelerin tamamında son bir yıl içinde yatay ya da pozitif bir yönde seyir izlemiş olmasıdır. Çalışmamızın bulgular kısmında öncelikle il merkezinden başlayarak Tokat ilinin dört büyük ilçesinin nüfus piramitleri sırasıyla değerlendirilecektir.

2.1. Tokat (İl Merkezi)

Şekil 1: Tokat İl Merkezi 2020 Yılı Nüfus Piramidi

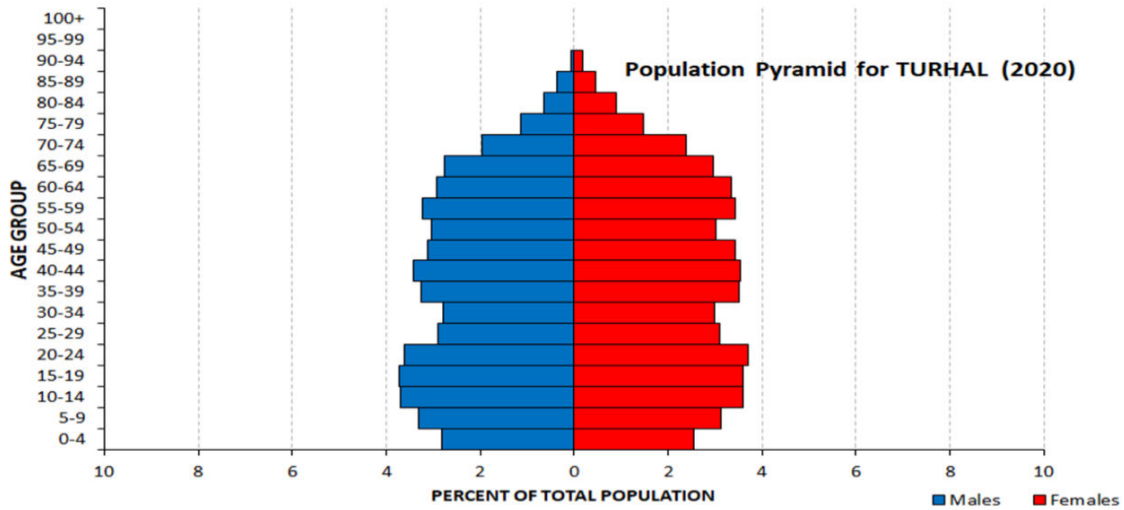

Şekil 2: Tokat İl Merkezinin 2007 ile 2020 Yılları Arası Nüfusu

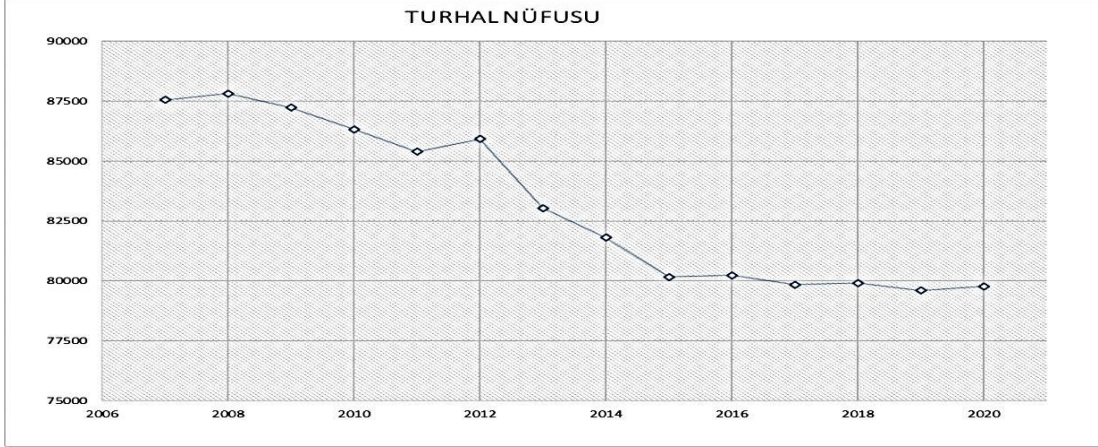
Tokat merkez ilçenin nüfus piramidini incelediğimizde genç nüfusta görülen tabana doğru istikrarlı daralmanın doğurganlık hızında görülen düşüşle ve göç veren illerde nüfusun yaşlanmasına bağlı olarak ortaya çıkan bir durum ile ilgili olduğu düşünülmelidir. Buna karşılık 20-24 yaş aralığında meydana gelen abartılı artışın kent merkezinde bulunan üniversite yerleşkesiyle açıklamak mümkün olacaktır. Nitekim TOGÜ'nün (Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi) 2019 yılı itibariyle 30.127 aktif örgün öğrencisi bulunmaktadır ve bu öğrencilerin yaklaşık %85'i çevre ilçe ve il merkezlerinden gelmektedir. (YÖK, 2019)

Tokat il merkezinin demografik durumuna çevre il ve ilçelerden eğitim görmek için gelen üniversite öğrencilerinin önemli bir etkisi olduğu görülebilmektedir. İl merkezi dışında yer alan Tokat iline bağlı diğer ilçelerde negatif yönde daralan 20-30 yaş aralığı nüfus il merkezinde tam aksi bir eğilimle anlamlı bir biçimde artmaktadır.

2.2. Turhal (İlçe Genel)

Şekil 3: Turhal İlçe Genelinin 2020 Yılı Nüfus Piramidi

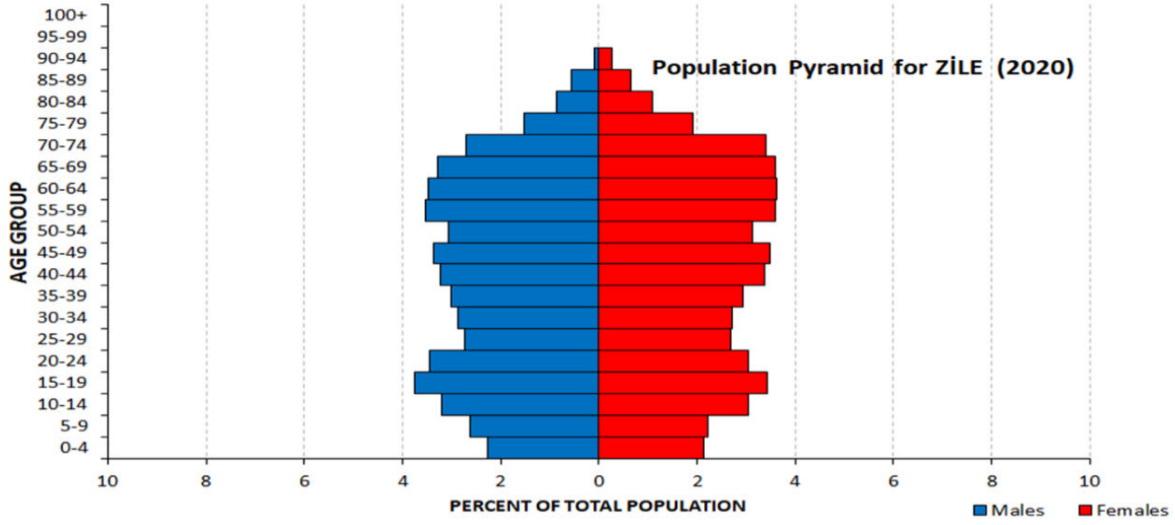
Şekil 4: Turhal İlçe Genelinin 2007 ile 2020 Yılları Arası Nüfusu

Turhal geneli nüfusunun çalışmamızın veri aralığını kapsayan döneminde (2007-2020) 2015'e kadar düzenli olarak düştüğü 2015'ten sonra düşüşün yavaşlayarak yatay bir seyir izlemeye başladığı görülmektedir. Hem il merkezine hem de il dışına göç veren bir ilçe olan Turhal'ın nüfusunun bir denge durumuna ulaşmasını, 2015 yılından sonra göç verme hızının yavaşlamasıyla ilişkilendirmek mümkündür.

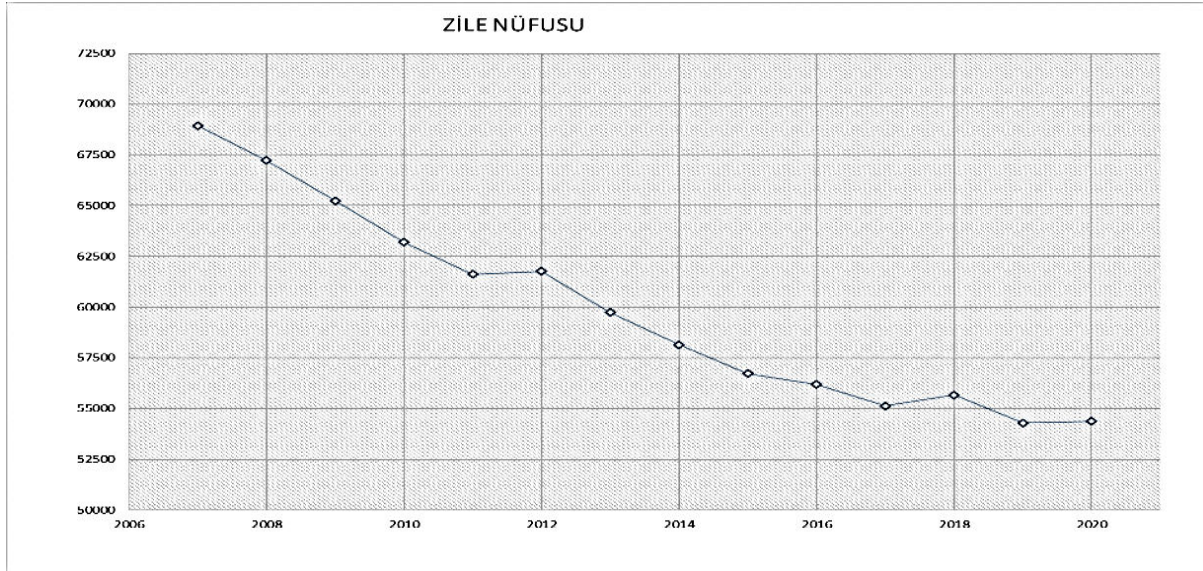
Turhal'ın 2020 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde Tokat il merkezi nüfus piramidinden çok farklı bir görünümünde olduğu gözlemlenebilmektedir. Turhal'da piramit tabanındaki oldukça belirgin daralma doğum oranlarıyla bağlantılı bir nüfus artış hızında düşmeye işaret eder. Doğurganlık hızının düşmesinde doğurganlık çağındaki nüfusun göç yoluyla ilçeden ayrılmasıyla doğrudan ilişkili olduğu varsayılmalıdır. 20-30 yaş aralığındaki nüfusta görülen belirgin daralma askerlik, eğitim ve çalışma amacıyla dışarıya verilen göçün en belirgin olarak bu yaş aralığında görülmesiyle ilişkilidir. Buna karşılık 50 yaş üstü nüfusta görülen görece genişleme göçle ilçe dışına gidenlerin emeklilik sonrası tersine göçüyle açıklanabilmektedir.

2.3. Zile (İlçe Geneli)

Zile nüfusunun çalışmamızın veri aralığını kapsayan döneminde (2007-2020) 2017'ye kadar düzenli olarak düştüğü 2017'den sonra düşüşün yavaşlayarak yatay bir seyir izlemeye başladığı görülmektedir. Hem il merkezine hem de il dışına göç veren Zile'nin nüfusunun son üç yıl içinde bir denge durumuna ulaşmasını, 2017 yılından sonra verilen göçün hızının yavaşlamasına bağlamak mümkündür.

Şekil 5: Zile İlçe Genelinin 2020 Yılı Nüfus Piramidi

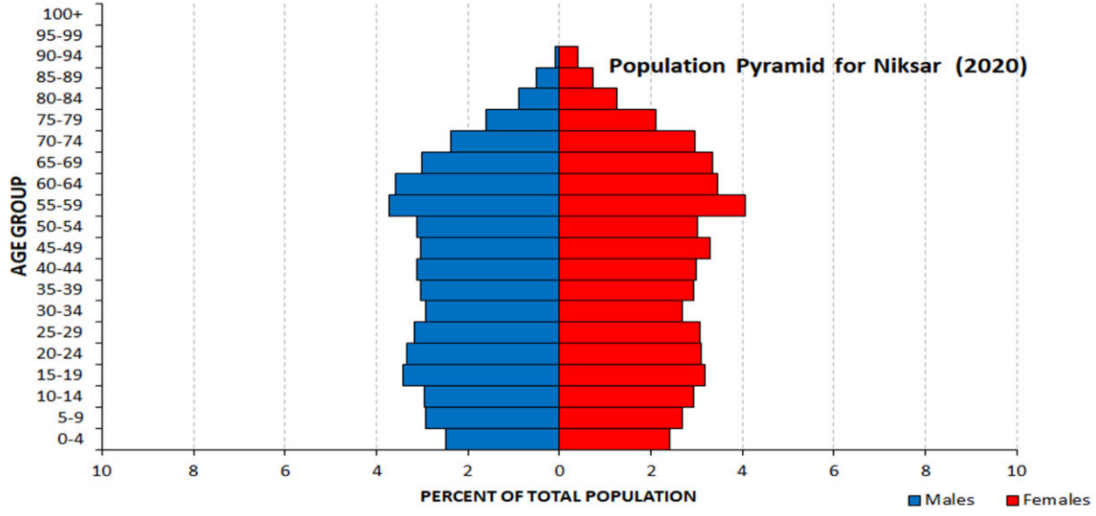

Şekil 6: Zile İlçe Genelinin 2007 ile 2020 Yılları Arası Nüfusu

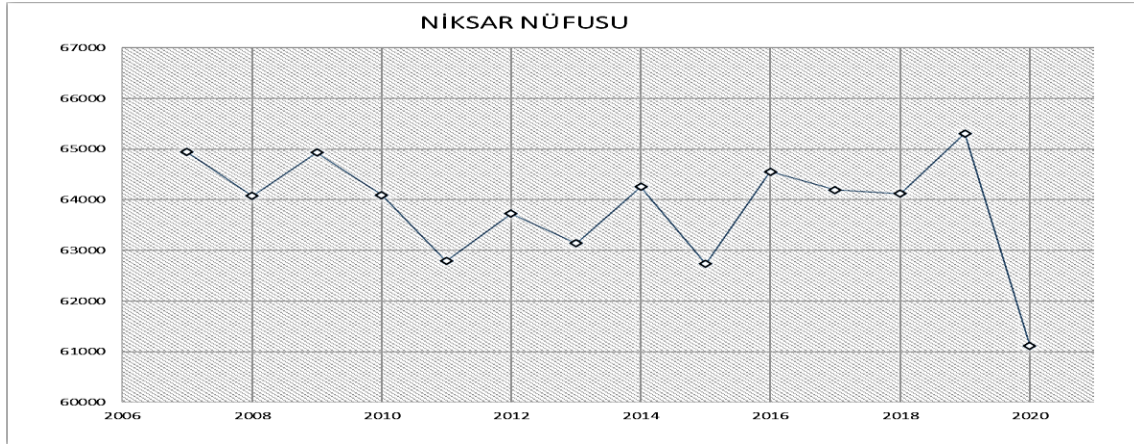
Zile'nin de 2020 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde Tokat il merkezi nüfus piramidinden çok farklı olduğu gözlemlenebilmektedir. Piramit tabanındaki ciddi daralma doğum oranlarında meydana gelen düşmeyle bağlantılı olarak doğurganlık hızında bir düşmeye işaret eder. Bu düşmeyi, doğurganlık çağındaki nüfusun göç yoluyla ilçeden ayrılmasına bağlamak mümkündür. 25-40 yaş aralığındaki nüfusta görülen belirgin daralma askerlik, eğitim ve çalışma amacıyla dışarıya verilen göçün en belirgin olarak bu yaş aralığında görülmesiyle ilişkilidir. Buna karşılık 60 yaş üstü nüfusta görülen ciddi genişleme göçle ilçe dışına gidenlerin emeklilik sonrası tersine göçüyle açıklanabilmektedir. Yaşlı nüfustaki bu belirgin artış eğilimi devam ettiği sürece ilçe nüfusunun ortanca yaşının anlamlı bir biçimde artacağı ve ilçe nüfusun yaşlı nüfus ağırlıklı bir demografik formasyona evrileceği ön görülebilir.

2.4. Niksar (İlçe Geneli)

Şekil 7: Niksar İlçe Genelinin 2020 Yılı Nüfus Piramidi

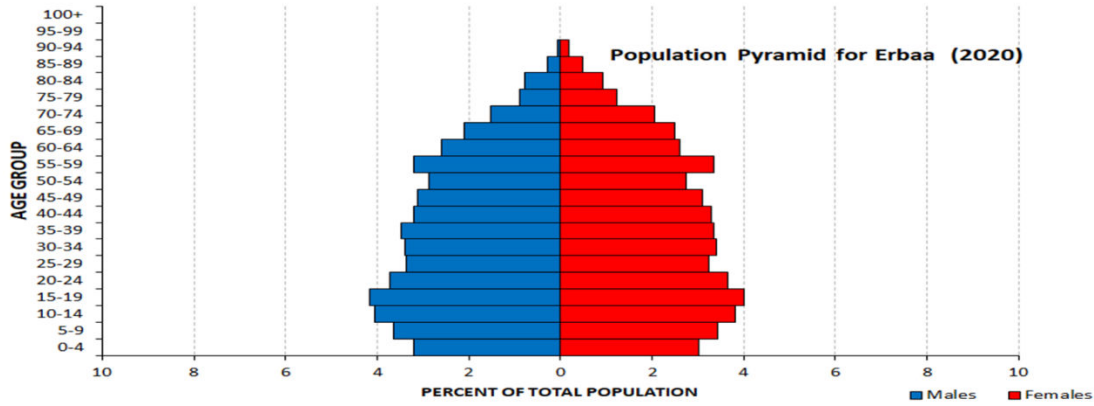
Şekil 8: Niksar İlçe Genelinin 2007 ile 2020 Yılları Arası Nüfusu

Niksar'ın nüfusunun çalışmamızın veri aralığını kapsayan dönemde yıllara göre dalgalı bir seyir izlediği ancak genel ve ortalamada nüfusun yatay bir bantta seyrettiği söylenebilmektedir. Bununla birlikte 2020 yılında nüfusta bu yatay bantın altına inen belirgin bir düşme görülmektedir. Genel olarak göç veren bir ilçe olan ancak bu konuda diğer örnek dört ilçeye kıyasla daha yatay bir seyir izleyen Niksar'ın nüfusunun son sayım döneminde hızla düşmesi bu düşme eğiliminin sürekli olup olmamasına bağlı olarak önümüzdeki yıllarda daha doğru yorumlanabilecektir.

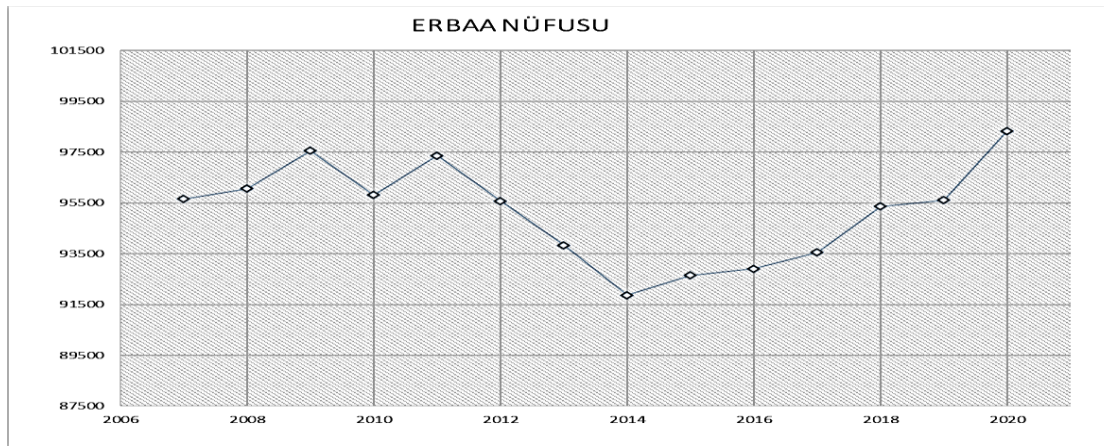
2020 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde il merkezinin nüfus piramidinden farklı olduğu görülmektedir. Piramit tabanında daralma görülmekle birlikte bu daralma çalışmamızda inceleme konusu edilen diğer iki ilçenin (Zile ve Turhal) piramidinde görülen kadar keskin değildir. Bununla birlikte yine de tabanda meydana gelen bu daralma diğer iki ilçede olduğu gibi doğum oranlarında meydana gelen düşmeyle bağlantılıdır ve bu durumu da yine, doğurganlık çağındaki nüfusun göç yoluyla ilçeden ayrılmasına bağlamak mümkündür.

Niksar'a 20 yaş üstü nüfus gruplarında meydana gelen daralma da yine diğer iki ilçeye göre daha az belirgindir. Öte yandan, 60 yaş üstü nüfusta görülen genişleme diğer ilçelerle kıyaslandığında çok daha belirgindir ki bu da yine göçle ilçe dışına gidenlerin emeklilik sonrası tersine göçüyle açıklanabilir. Yaşlı nüfustaki artış eğilimi devam ettiği sürece ilçe nüfusunun gittikçe yaşlı ağırlıklı bir demografik özellik kazanacağı ön görülmektedir.

2.5. Erbaa (İlçe Geneli)

Şekil 9: Erbaa İlçe Genelinin 2020 Yılı Nüfus Piramidi

Şekil 8: Erbaa İlçe Genelinin 2007 ile 2020 Yılları Arası Nüfusu

Erbaa nüfusunun çalışmamızın veri aralığını kapsayan dönemde 2014 yılına kadar düzenli düşme eğilimindeyken bu yıldan sonra tam tersi bir seyirle düzenli artış eğilimine girdiği

görülmektedir. Bu haliyle ilçe nüfusunun seyri il geneli ve diğer ilçelere göre belirgin bir biçimde ayrılmaktadır. İlçede son yıllarda artan sanayi yatırımları ve istihdamda meydana gelen artışın ayrılmada önemli rolü olduğu varsayılmalıdır. (Bozkurt, 2021)

2020 yılına ait nüfus piramidi incelendiğinde il merkezinin nüfus piramidinden farklı olduğu görülmektedir. Piramit tabanında daralma görülmekle birlikte bu daralma çalışmamızda inceleme konusu edilen diğer yerleşim birimlerindeki kadar belirgin değildir. Bununla birlikte yine de tabanda meydana gelen bu daralma doğum oranlarında meydana gelen düşmeyle bağlantılıdır. Erbaa'da 20 yaş üstü nüfus gruplarında meydana gelen daralma da yine diğer ilçelere göre daha az belirgindir. Erbaa'nın nüfus piramidinde 60 yaş üstü nüfusta görülen genişleme de diğer ilçelerle kıyaslandığında çok daha az belirgindir. Erbaa nüfusu, nüfusun yaşlanması konusunda da görece diğer ilçelerden ve il genelinin demografik yapısından olumlu yönde ayrılmaktadır. Erbaa nüfusunun araştırmaya konu yerleşim birimlerinden demografik farklılığı ekonomi-istihdam-göç arasındaki bağlantıyı gözler önüne sermesi açısından anlamlı görülmelidir.

Sonuç ve Tartışma

Veri aralığını oluşturan dönemde Tokat il merkezi ve Erbaa ilçeleri dışında diğer bütün ilçelerin 2020 yılı nüfuslarının veri döneminin başlangıcının gerisinde olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle iki yerleşim merkezi dışında kalan diğer ilçelerde nüfus 13 yıllık dönemde düşüş yönünde hareket etmiştir. Merkez, Erbaa dışındaki ilçelerde düşüş eğilimi istikrarlı görünmektedir. Grafiklerde dikkat çekici olan bir başka değerse nüfusta görülen negatif yönlü hareketin ilçelerin tamamında son bir yıl içinde yatay ya da pozitif bir yönde seyir izlemiş olmasıdır. Bu yöndeki seyrin önümüzdeki yıllarda süreklilik kazanması halinde il dışına verilen göçün zirve yaptığı ve üst sınırına ulaşarak zayıfladığı şeklinde yorumlanması mümkün olacaktır.

Tokat merkez ilçenin nüfus piramidini incelediğimizde genç nüfusta görülen tabana doğru istikrarlı daralmanın doğurganlık hızında görülen düşüşle ilgili olduğu düşünülmelidir. Buna karşılık 20-24 yaş aralığında meydana gelen abartılı artışın kent merkezinde bulunan üniversite yerleşkesiyle açıklamak mümkün olacaktır. Nitekim TOGÜ'nün 2019 yılı itibarıyla 30.127 aktif örgün öğrencisi bulunmaktadır ve bu öğrencilerin yaklaşık %85'i çevre ilçe ve il merkezlerinden gelmektedir. (YÖK, 2019)

Bu noktada üniversitenin, ciddi göç veren kentin demografik yapısına çok önemli bir etki yaptığı söylenebilir. Bunun dışında Tokat ilçe merkezinin profili dört mihver ilçenin ve diğer ilçelerinin profilinden farklı olarak özellikle 20-30 yaş aralığı genç nüfusun belirgin olarak fazla

buna karşılık 40-60 yaş arası nüfusunsa oransal düzeyde belirgin olarak az olduğu gözlemlenmektedir. İlin ilçelerinden ve diğer illerden aldığı göçte daha genç bir profilin etkili olduğu düşünülmelidir. Buna karşılık kentsel yaşamın daha belirgin olması kırsal potansiyelin görece oransal zayıflığı nedeniyle ilçelerde görülen ve daha önce büyük şehirlere göç eden ileri yaş gruplarının memleketlerine dönmelerinden kaynaklı yaşlı nüfusta görülen yığılmaya Tokat merkez ilçesinde rastlanamamaktadır.

Tokat ilinin dört büyük ilçesinin piramitlerini analiz ettiğimizde 2020 piramitlerinin kısmen Erbaa hariç birbirine benzer bir şekle sahip olduğu ve Tokat merkez ilçenin piramidinden önemli farklılıklar gösterdikleri görülmektedir. Özellikle 20-24 yaş arası nüfus diliminde merkez ilçede abartılı bir yığılma söz konusuysen diğer dört büyük ilçenin hepsinde tam aksine bu yaş grubundan itibaren bir daralmanın olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun temel nedeninin lise sonrası yükseköğrenim amacıyla ilçeden ayrılanlar ile askerlik ve çalışmak amacıyla yapılan ilçe dışına yapılan göçlerin etkili olduğunu düşünülmelidir. Merkez ilçe ile dört büyük ilçenin nüfus piramitleri arasındaki bir diğer farklılık ise 45-65 yaş üstü nüfus diliminde görülmektedir. İl merkezinde bu yaş gruplarının oluşturduğu aralık anlamlı bir biçimde daralırken diğer ilçelerin piramitlerinde bu yaş guruplarında bir yığılma görülmektedir.

Bu haliyle dört büyük ilçenin nüfus piramitleri, doğurganlık hızının düştüğü ve nüfusun yaşlandığı gelişmiş batılı ülkelerin piramitlerine benzemektedir. Bu durumun temel nedeninin göçe daha çok çalışma çağının başındaki genç nüfusun katılması ve bu ilçelerden daha önce göçle büyük şehirlere gidip emekli olarak memleketine geri dönenlerin neden olduğu tersine göçten kaynaklandığı düşünülmelidir. Nitekim TÜİK tarafından yayınlanan göç istatistikleri de bu durumu doğrular niteliktedir. Tokat ili nüfus artış grafiği incelendiğinde nüfus artış hızının sadece dört yıl pozitif yönde seyrettiği bunların ikisinde de artışın ülke ortalamasının altında kaldığı görülürken sadece 2018 ve 2016 yıllarında ülke ortalamasının üzerinde bir artış olduğu bununla birlikte nüfus artış hızının anılan dönemde yedi yıllık bir negatif seyir izlediği ve özellikle 2013 yılında bu negatif yönlü hareketin pik yaptığı görülmektedir.

Tokat ili genelinden en çok göç verilen ilin 202.016 kişiyle İstanbul olduğu bunu 31.742 kişiyle Ankara, 14.063 kişiyle Tekirdağ, 13.749 kişiyle Samsun, 13.711 kişiyle Kocaeli, 11.746 kişiyle İzmir illerinin izlediği görülmektedir. Toplamdaysa Tokat ili genelinden 287.027 kişinin araştırma aralığını kapsayan dönemde sözü edilen illere göç ettiği görülmektedir. (TÜİK, 2020)

Hazırladığımız nüfus piramitleri ve grafikleri incelendiğinde il merkezinde genç nüfusta bir artış olduğu buna karşılık ilçe merkezlerindeyse nüfusun yaşlandığı gözlemlenmektedir. Çalışmamızla ortaya koyduğumuz bu süreçlerin gösterdiği gibi ilçelerde genç nüfusa veya yaşlı nüfusa yönelik yürütülecek hizmetlerinin planlanmasında demografik eğilimlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kamu hizmetlerinin veya özel sektör yatırımlarının planlanmasında verimliliğin sağlanması, yapılan yatırımların atıl duruma düşmemesi için mevcut demografik yapı ve eğilimler ile bu eğilimlerden hareketle ortaya konan demografik projeksiyonlar dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri (2021).

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/134805/mod_resource/content/0/IST415_Hafta_3.pdf adresinden temin edilmiştir.

Bozkurt, R. (2021, 10 Haziran). Erbaa'da Yatırım Heyecanı. *Dünya Gazetesi*, s. 5. <https://www.dunya.com/kose-yazisi/erbaada-yatirim-heyecani/624172> adresinden temin edilmiştir.

KOÇAK, Yüksel. (2012). KAFKAS ÜNİVERSİTESİ, İKTİSADİ ve İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DERGİSİ CİLT: 3 SAYI: 3

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2021) http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/TTKB/Lise/10/Co%C4%9Frafya/cografya_10.pdf adresinden temin edilmiştir.

TÜMTAŞ, Mim Sertaç. (2016). Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.21, S.4, s.1347-1359

Türkiye İstatistik Kurumu Merkezi Dağıtım Sistemi. (2021). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> adresinden temin edilmiştir.

Yüksek Öğretim Bilgi Yönetimi Sistemi. (2019). <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden temin edilmiştir.